

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย สำหรับการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนที่สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลง
Teaching style of Bachelor of Fine Arts Program in Visual Arts, Loei Rajabhat University
For developing learners' potential in line with the changing context.

ไทยโรจน์ พวงมณี^{*1} อีสริยาภรณ์ ชัยกุลลาบ² ศุภสิทธิ์ เจริญสุข³

E-mail: thai-roj@hotmail.com

โทรศัพท์: 0897094272

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย สำหรับการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนที่สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลง ศึกษาข้อมูลจากเอกสารงานวิจัย และแนวคิดของนักวิชาการด้านการศึกษาและด้านทัศนศิลป์ ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากบริบทต่าง ๆ ของโลกล้วนส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ และการเรียนรู้ของผู้เรียน สิ่งที่ผู้สอนต้องพัฒนาและเปลี่ยนแปลงคือ การเรียนรู้การทำความเข้าใจและทำการวิเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตรที่สัมพันธ์กับบริบทของการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย ตัวหลักสูตร ผู้สอน กระบวนการจัดการเรียนการสอน ผู้เรียน การวัดผลประเมินผล และปัจจัยเกื้อหนุน โดยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ควรดำเนินการ 3 รูปแบบคือ 1) รูปแบบการเรียนการสอนบูรณาการเรียนรู้กับการทำงาน 2) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนบูรณาการวิจัย และ 3) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ โดยแต่ละรูปแบบจะฝึกฝนทักษะการคิด ทักษะการสื่อสาร ทักษะมนุษยสัมพันธ์ ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการแสวงหาข้อมูล ทักษะการสร้างสรรค์และทักษะการนำเสนอผลงานสู่สาธารณะชนที่เชื่อมโยงเข้ากับการทำงานจริง

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอน, หลักสูตรทัศนศิลป์, การพัฒนาศักยภาพผู้เรียน, บริบทการเปลี่ยนแปลง

Abstract

This academic paper aims to study the teaching and learning style of the Bachelor of Fine Arts Program in Visual Arts, Loei Rajabhat University. For developing learners' potential in line with the changing context. Study of research papers and ideas of academics in education and visual arts. The study found that changes caused by different global contexts affect the teaching and learning of the Bachelor of Fine Arts Program in Visual Arts and students' learning. What teachers need to develop and change is to learn, understand, and analyze the elements of the curriculum in relation to the context of change. Course Characters Teacher Teaching and Learning Process There are 3 types of teaching and learning that should be implemented: 1) a work-based approach to teaching and learning, 2) a research-integrated teaching and learning model, and 3) a community-based teaching and learning model. Each form hits thinking skills. Communication skills Interpersonal skills, teamwork skills, questioning skills, information-seeking skills, creative skills and presentation skills to the public that are linked to real work.

¹ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

² อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดิจิทัล อาร์ต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

³ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Keywords: teaching and learning management, visual arts curriculum, student potential development, context change

บทนำ

การศึกษาในปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบ โดยเน้นที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญแล้วนั้น ในภาพรวมด้านเทคโนโลยีดิจิทัล สถาบันอุดมศึกษายังคงต้องปรับตัว ให้มีบริการเพื่อสอดคล้องในการจัดการเรียนการสอนรวมถึงการบริหารจัดการด้วยรูปแบบเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ เพื่อจะช่วยสร้างเสริมโอกาสหรือช่องทางใหม่ และเติมเต็มความสมบูรณ์ให้แก่ผู้เรียน ผู้สอน รวมถึงสถาบันอุดมศึกษายังสามารถตอบสนองถึงความต้องการต่อบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งประโยชน์ต่อทั้งผู้เรียนและสถาบันอุดมศึกษาไทยในอนาคต (ภิตินันท์ อะภัย, และคณะ, 2564) ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากระบบดั้งเดิมให้ทันสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีซึ่งเกี่ยวกับนวัตกรรมทางการศึกษา เพื่อแก้ไขปัญหาทางการศึกษาได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย การผลิตและพัฒนาสื่อใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียน (พิสิฐ ตั้งพรประเสริฐ และ กฤษณวงศ์ ศิวะพราหมณ์สกุล, 2565) ด้านทักษะนั้นมีความสำคัญสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมความคิดสร้างสรรค์และมีจินตนาการ การคิดเชิงวิพากษ์ หรือการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีทักษะการแก้ปัญหา มีความยืดหยุ่นที่ปรับตัว การตระหนักรู้เกี่ยวกับโลกและวัฒนธรรม การรู้สารสนเทศ มีความเป็นผู้นำ การรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมือง มีทักษะการสื่อสารด้วยวาจาและการเขียน ความรับผิดชอบต่อสังคมและจริยธรรม การรู้เทคโนโลยี และการมีความคิดริเริ่ม (ลัดดาวัลย์ อุ่แสงทอง และคณะ, 2562)

การจัดการเรียนรู้นั้นต้องมีการบูรณาการวิธีการที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพคนในศตวรรษที่ 21 รวมถึงให้ครอบคลุมผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ (บรรพต พิจิตรกำเนิด และคณะ, 2563) ส่วนรูปแบบการสอนแบบใหม่ภายใต้กระแสแห่งพัฒนาการด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่บูรณาการปรับใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์กับการเรียนการสอนแบบปกติ นั้นมีการปรับเพื่อให้การเรียนรู้ก้าวไกลมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นคือรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ที่เป็นนวัตกรรมการศึกษาที่มีการผสมผสานโมดูล (Module) การเรียนการสอนหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน และมีลักษณะการผสมผสานการเรียนแบบทางไกล (Distance Learning) ผ่านระบบเครือข่าย Online ร่วมกับการเรียนแบบเผชิญหน้า (Face to Face) ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ของผู้เรียนมีประสิทธิภาพมากกว่าการนั่งฟังการบรรยายในชั้นเรียนปกติ (กุลธิดา พุงคาใน, 2564) อย่างไรก็ตาม เอกชน โพนินาม และปณณรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์ (2561) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรในรายวิชาทัศนศิลป์ของผู้สอนแต่ละคนนั้น อาจมีการยึดรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามบริบทของผู้เรียน หรือแนวคิดและทฤษฎีที่ผู้สอนมีความเชื่อว่าจะสามารถพัฒนาทักษะผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ดังเช่น (1) รูปแบบเชิงกล (Mechanical orientation) (2) รูปแบบดั้งเดิม (Primitive orientation) (3) รูปแบบเชิงปัญญา (Intellectual orientation) (4) รูปแบบสหัชญาณและอารมณ์ (Intuitive emotional orientation) อย่างไรก็ตาม การเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสมจึงควรพิจารณาถึงความพร้อมและประสบการณ์ของผู้สอนด้วย สำหรับองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรทัศนศิลป์ที่ผู้สอนประจำหลักสูตรจะต้องมีการทำความเข้าใจเป็นอย่างมาก และต้องร่วมกันหาแนวปฏิบัติที่เน้นการมีส่วนร่วม คือหลักการพัฒนาและการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพตลอดหลักสูตรการเรียนรู้ 4 ปี ได้แก่ (1) หลักสูตร (2) บทบาทของอาจารย์ (3) กระบวนการจัดการเรียนการสอน (4) บทบาทผู้เรียน (5) รูปแบบการวัดผลประเมินผล และ (6) ปัจจัยเกื้อหนุนที่ช่วยสนับสนุนและขับเคลื่อนการเรียนรู้ให้ได้ดีที่สุด ซึ่งถ้าผู้เกี่ยวข้องกับหลักสูตรทัศนศิลป์ ได้ดำเนินการแต่ละส่วนอย่างชัดเจน มีรูปแบบและเป็นระบบ การพัฒนาศักยภาพผู้เรียนก็จะสอดคล้องกับการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย รวมถึงเงื่อนไขทางสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปได้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นเมื่อผู้เรียนสำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาออกไปทำงานในสถานประกอบการ ก็จะทำงานตามแนวทางของบัณฑิตในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และความเป็นต้นแบบของศักยภาพจากการผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้นำขับเคลื่อนองค์กร ก็จะถูกนำเสนอถึงคุณภาพและสามารถนำพาองค์กรให้ก้าวหน้าได้อย่างมีคุณค่า (ธวัช เต็มถ้วน, 2548) ซึ่งผู้เรียนในฐานะผู้ที่รับใช้สังคมในอนาคตต้องแสดงออกถึง

ความเชี่ยวชาญทางด้านทักษะ ด้านความรู้ ด้านความคิด ด้านการสื่อสาร ด้านบุคลิกภาพที่เชื่อมโยงกับยุคสมัยใหม่และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป เพื่อปฏิบัติงานให้สถานประกอบการหรือองค์กรอย่างมืออาชีพ

มหาวิทยาลัยของรัฐเป็นสถาบันการศึกษาที่มีการสร้างและพัฒนาหลักสูตรขึ้นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในแต่ละสาขาวิชา ให้มีทักษะ ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ด้านวิชาชีพในศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนจบการศึกษาไปเป็นบุคลากรที่สำคัญขององค์กรในการขับเคลื่อนศักยภาพ และความสามารถด้านความรู้สหวิทยาการ ด้านการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ขององค์กร (สิริชัย ดีเลิศ, 2558) ปัจจัยด้านความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการก้าวเข้าสู่สังคมแห่งภูมิปัญญา หรือสังคมแห่งการเรียนรู้หรือสังคมที่มีฐานความรู้จากบุคคลที่มีคุณภาพได้นั้น ถือว่าปัจจัยสำคัญที่มหาวิทยาลัยจะมีการศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ ด้วยการจัดการศึกษาและการผลิตนักศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บัณฑิตมีทักษะที่สามารถสนองตอบต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงและกระบวนทัศน์ใหม่ที่มีอย่างหลากหลาย (เรียนา หวัดแทน, 2565) มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย มีหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ที่ได้รับการพัฒนาปรับปรุงขึ้นใช้ในปี พ.ศ.2564 โดยการปรับให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับสภาพบริบทสังคม เศรษฐกิจและความต้องการของผู้เรียนศาสตร์ที่เน้นความรู้ความเข้าใจทักษะด้วยการเรียนรู้ในทั้งเชิงทฤษฎีและการปฏิบัติการด้านทัศนศิลป์ที่มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่สามารถสร้างความเป็นตัวตนให้กับผู้เรียนนั้นจะเกิดจากการบ่มเพาะด้านวิชาความรู้ศิลปะตั้งแต่พื้นฐานไปจนสามารถทำให้สามารถสร้างสรรค์ผลงานที่สะท้อนความเป็นตัวตนได้อย่างชัดเจน ผ่านแนวคิด ตัวตน บริบทของสังคมในมุมมองของผู้สร้างผลงานในลักษณะต่าง ๆ เช่น การปั้น ภาพพิมพ์ ภาพวาด และการประยุกต์วัสดุที่ใช้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่ต้องผ่านกระบวนการบ่มเพาะความคิด ฝีมือ ทักษะและมุมมองการสะท้อนสังคมออกมาในรูปแบบผลงานศิลปะ ทั้งสื่อแบบดั้งเดิม สื่อสมัยใหม่ รูปแบบการวิเคราะห์ผลงานและตัวตนของศิลปิน (สิริชัย ดีเลิศ, 2558) โดยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ระดับอุดมศึกษานั้น ผู้สอนจะต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ โดยมีผู้สอนเป็นผู้ให้คำชี้แนะและจัดกระบวนการที่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพผ่านการพูด การเขียน การทำและการนำเสนองานสู่สาธารณะในอันที่จะแสดงถึงศักยภาพด้านการคิดสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่ไม่เหมือนใคร โดยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนนั้นมีหลายวิธีการดังนี้ (1) การสอนโดยใช้กระบวนการวิจัย (Research Based Instruction) (2) การสอนแบบกลุ่มสืบสวน (Group Investigation Model) (3) การสอนแบบอภิปราย (Discussion) (4) การสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง (Case Study) (5) การสอนโดยการอธิบาย ถาม-ตอบ (Lecture Recitation) และ (6) การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Instruction) (เรณูมาศ มาอุ่น, 2559) และอีกหลายรูปแบบทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้สอนจะเลือกนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทั้งในด้านทฤษฎีและทักษะการปฏิบัติการเป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต อย่างไรก็ตามผู้สอนแต่ละคนมีทักษะความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกันไปตามความเชื่อและประสบการณ์แบบเดิม ๆ ที่ไม่ปรับเปลี่ยนรูปแบบการคิดและการทำงานหรือการจัดการเรียนการสอน สิ่งเหล่านี้จึงส่งผลต่อการเลือกวิธีการสอนที่มีความถนัดและผลสัมฤทธิ์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน ดังนั้นการที่ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องไม่เข้าใจบริบทของสภาพการจัดการเรียนการสอน พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน การนำองค์ความรู้ไปใช้ รูปแบบของการทำงานในสถานประกอบการที่เปลี่ยนไป และเป้าหมายทางการเรียนรู้ที่ควรเกิดขึ้นกับผู้เรียนในลักษณะองค์รวมของความรู้

จากที่กล่าวมาเกี่ยวกับหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรสาขาวิชาทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยและการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดของนักวิชาการ ผู้เขียนบทความจึงสนใจที่จะศึกษาแนวคิดการจัดการเรียนการสอนในบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อศึกษาแนวคิดการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยสำหรับการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนที่สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลง โดยมีขอบเขตด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้เขียนกำหนดคำจำกัดความไว้ดังนี้ แนวคิดการจัดการเรียนการสอน หมายถึง แนวทางที่เป็นข้อคิดสำหรับผู้สอนในหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สำหรับนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับผู้เรียนและบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต หมายถึง มวลประสบการณ์ที่ถูกออกแบบขึ้นสำหรับการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ที่สามารถนำไปใช้ในการทำงานในอนาคตได้ การพัฒนาศักยภาพผู้เรียน หมายถึง กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนที่มีผู้สอนเป็นผู้ออกแบบการสอนโดยมีเป้าหมายปลายทางเพื่อการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้งเชิงทฤษฎี

และปฏิบัติการที่มีศักยภาพ และบริบทการเปลี่ยนแปลง หมายถึง สภาพทั่วไปทางสังคม วัฒนธรรมและพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้คนที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอันเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี วิธีการคิดของผู้คนและสถานการณ์หลังโควิด

เนื้อหา

1. แนวคิดการจัดการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษาในสถานะของการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง

การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของโลกส่งผลต่อการจัดการศึกษาในสถาบันการศึกษาในทุกระดับที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามสภาพที่เป็นอยู่ โดยปัจจัยที่ผู้รับผิดชอบการสอนต้องมีการวางแผนการคิดและการปรับเปลี่ยนได้แก่ 1) หลักสูตรที่รายละเอียดด้านวิชาการ ด้านวิชาชีพ และด้านปฏิบัติการที่พัฒนาร่วมกันกับสถาบันอุดมศึกษา สถานประกอบการ และองค์กรวิชาชีพ 2) ด้านผู้เรียนและบัณฑิตที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียน เพื่อรองรับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการทางการเรียนรู้ร่วมไปกับการทำงาน 3) ด้านผู้สอน ได้แก่ การกำหนดประสบการณ์ในอาชีพที่เป็นจริงก่อนที่จะทำการสอน โดยผู้สอนควรมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ การสื่อสาร การจัดการและการประเมินให้แก่ผู้เรียน (สยาม คำสุวรรณ และคณะ, 2564) การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับธรรมชาติของการจัดการศึกษาหรือการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างจากการจัดการเรียนการสอนในระดับอื่น ๆ โดยประเด็นสำคัญที่ผู้สอนต้องเข้าใจหลักก่อนการสอน ได้แก่ จุดมุ่งหมายของการอุดมศึกษา ธรรมชาติของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา และความเฉพาะของหลักสูตรระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงเข้าไปสู่การจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เรณูมาศ มาอุ่น, 2559) ซึ่งการทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิตด้วยการปรับเปลี่ยนความคิดหรือ MINDSET ของตนเองอย่างต่อเนื่องตามสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

จากผลการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี รวมถึงสถานการณ์โรคติดต่อโควิด 19 ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ได้ส่งผลทำให้รูปแบบการคิดและการปฏิบัติของมนุษย์เปลี่ยนไป เดิมนั้นการจัดการเรียนการสอนจึงมีการศึกษาและการทดลองใช้แนวคิดและทฤษฎีหรือหลักการของชาติตะวันตกที่มีชื่อเสียงใหม่ ๆ และมีความทันสมัย มาผสมผสานร่วมเป็นแนวคิดที่เหมาะสมกับบริบทของนักศึกษาและสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป เช่น พิสิฐ ตั้งพรประเสริฐ และเกษมวงศ์ ศิวะพราหมณ์สกุล (2565) ได้นำหลักการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ Design Sprint ที่ถือว่าเป็นหลักการสำคัญในวงการธุรกิจ โดยมีกระบวนการนำมาใช้ร่วมกับกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ ด้วยการสร้างสถานการณ์การเรียนรู้ผ่านรูปแบบการตั้งทีมงาน ที่มีแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมคิด การเลือกความคิดที่ดีที่สุด สำหรับการนำมาสร้างชิ้นงานต้นแบบ การนำชิ้นงานไปทดลองใช้กับผู้ใช้จริง (กลุ่มย่อย) และการนำความคิดที่ได้มาพัฒนาต่อยอดให้ดีที่สุด ก่อนที่จะทำการลงทุนผลิตเป็นสินค้าจริงสำหรับการวางจำหน่าย สำหรับ อติยศ สรรคบุรณรักษ์ (2559) นำแนวคิดของ SILPA Model มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นกระบวนการที่เป็นลำดับและระบบ 5 ขั้นคือ ขั้นการกระตุ้นความสนใจผู้เรียน (Stimulate Creative Thinking: S) ขั้นการนำเข้าสู่วิธีการสร้างสรรค์งาน (Introducing Creative Work Concept : I) ขั้นการเรียนรู้โดยการปฏิบัติการ (Learning by Doing: L) ขั้นการนำเสนอผลงาน (Presenting Creative Work: P) ขั้นการประเมินและสะท้อนผล (Assessing and Reflecting: A) ส่วน โสมฉาย บุญญานันต์ (2560) ได้นำหลักความต้องการของคนยุคใหม่กับการทำงานในโลกออนไลน์มาเป็นแนวคิดในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากมีเครื่องมือและอุปกรณ์สมัยใหม่ที่นำเสนอช่วยสนับสนุนการสอน โดยการเรียนการสอนจะเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการวิพากษ์วิจารณ์ผลงานเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามแนวคิดเหล่านี้ย่อมเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ให้เปลี่ยนไปจากปกติที่จัดการเรียนการสอนในห้องเรียนมาสู่การใช้สถานการณ์จริงในการเรียนการสอนและการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งถือว่าเป็นผลดีต่อระบบการศึกษาและตัวผู้เรียนที่สามารถนำความรู้จากการเรียนไปใช้ในชีวิตจริงได้เลย

นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพดังกล่าวนั้นอาจารย์ผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจและมีความสามารถดำเนินการดังนี้ (1) ประชัญและแนวคิดการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา (2) การออกแบบการสอน การวางแผนการสอน และการประเมินผลการสอน และ (3) การจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบและวิธีการสอนที่เหมาะสม (เรณูมาศ มาอุ่น, 2559) เพื่อให้สามารถพัฒนาความคิดและทักษะของผู้เรียนได้ โดยเฉพาะการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ที่การจัดการเรียนการสอนต้อง

มีการออกแบบขั้นตอนการเรียนรู้ดังนี้ (สิริชัย ดีเลิศ, 2558) (1) ขั้นความรู้พื้นฐาน ที่ผู้เรียนต้องศึกษาพื้นฐานการวาดเส้น ต้องฝึกการวาดภาพด้วยมือจนเกิดทักษะและความเชี่ยวชาญ นอกจากนี้ยังต้องเรียนรู้องค์ประกอบศิลป์ ทฤษฎีศิลปะ (2) ขั้นพัฒนาทักษะและค้นหาแนวทาง เป็นการฝึกความเชี่ยวชาญเฉพาะทางมากขึ้นจากตัวผลงาน และการถ่ายทอดกระบวนการความคิด การแสดงออกด้วยการใช้ฐานคิด เหตุและผลเพื่อใช้สนับสนุนคิดเห็น ส่วนการศึกษาดูงานในพิพิธภัณฑ์ แกลอรี (Gallery) โบราณสถาน และวัดเพื่อเก็บประสบการณ์และการเรียนรู้ศิลปะในสังคมโดยรอบ (3) ขั้นสร้างความคิดและการตรวจสอบความคิด เน้นการฝึกฝนการสร้างสรรค์ผลงาน โดยผู้สอนจะต้องการแนะนำเป็นรายบุคคล เช่น จากกระบวนการเก็บข้อมูลจากกระบวนการถ่วงดุลด้านความคิด มีการแนะนำในภาคปฏิบัติที่ ผู้สอนต้องเก็บข้อมูลของผู้เรียนจากเสนอความคิดและข้อเท็จจริง รวมถึงฝึกฝนการแก้ปัญหาโดยให้โจทย์หรือหัวข้อของปัญหาตามความสนใจ ทั้งนี้ผู้สอนจะต้องกำหนดให้ผู้เรียนได้บันทึกและนำเสนอกระบวนการในการคิดและการแก้ปัญหาต่ออุปสรรคต่าง ๆ ด้วย (4) ขั้นสร้างความคิดใหม่ที่ผสมผสานทักษะทางการคิดกับบริบทสังคม แนวโน้มปัจจุบัน จัดกรอบความคิดจากรูปแบบแนวคิดต่าง ๆ ผ่านการสังเกต การชี้แนะจากผู้สอนจากประเด็นของปัญหาการสร้างสรรค์ และหาทางเลือกที่ขอบผ่านการค้นคว้า วิเคราะห์ประเด็นพร้อมแสดงทัศนะที่เป็นการถ่วงดุลความเป็นตัวตนออกมา (5) ขั้นการนำเสนอความคิดและผลงานที่มีอัตลักษณ์ อย่างเป็นเหตุเป็นผล วิธีการนำเสนอโดดเด่นสอดคล้องกับกระบวนการความคิด มีการสะท้อนความรู้สู่รูปแบบการสร้างสรรคตามแนวคิด มีการนำเสนอความคิดสร้างสรรค์ด้วยเนื้อหาใหม่ เทคนิคใหม่ วิธีการเขียนใหม่ การวางองค์ประกอบและรูปแบบต่าง ๆ ของผลงานศิลปะที่แตกต่างที่ผ่านมานั้นเป็นผลมาจากการพยายามสร้างอัตลักษณ์เฉพาะตนขึ้น โดยถูกตรวจสอบความคิดจากผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญที่ร่วมกันจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิตนั้น

สำหรับการจัดการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม เป้าหมายทางการศึกษา เทคโนโลยี นวัตกรรมการศึกษาที่ก้าวหน้า ระบบเศรษฐกิจ และพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้น ผู้สอนจึงต้องสามารถจัดการสอนในห้องเรียน สอนผ่านสถานประกอบการที่มีผู้เชี่ยวชาญในการทำงานจำนวนมาก และการสอนออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้อย่างหลากหลาย ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่ต้องมีการนำทฤษฎีหรือแนวคิดมาสู่การเรียนรู้จากการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based Learning) หรือการจัดการเรียนรู้แบบการสืบสวนสอบสวน (inquiry based learning) มาบูรณาการเข้าด้วยกัน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเกิดผลกระทบต่อผู้เรียนทั้งด้านความรู้ การคิดและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยมีองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน ที่มีรายละเอียดดังนี้ (พิสิษฐ์ สุวรรณแพทย์ และอนิรุทธิ์ สติมัน, 2558) (1) ผู้สอน ต้องเป็นผู้มีบทบาทในการชี้แจง การทำความเข้าใจ การจัดทำแผนจัดการเรียนรู้ กำหนดเนื้อหาถ่ายทอดความรู้ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานในแต่ละสัปดาห์ (2) ผู้เรียน ต้องเป็นผู้ปฏิบัติและเรียนรู้สิ่งต่างๆด้วยตนเอง ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกๆ กิจกรรมด้วยการค้นคว้าหาความรู้ การระดมสมอง การสรุปความคิดรวบยอด การสะท้อนคิด การเน้นให้มีปฏิสัมพันธ์ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรู้จักทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน (3) เนื้อหาการเรียนรู้ ต้องเป็นสาระความรู้ที่สำคัญ ที่ผู้สอนจะต้องใช้เทคนิควิธีการและกระบวนการถ่ายทอดให้กับผู้เรียนร่วมกับการใช้ปัญหาจากสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับเนื้อหานั้น (4) ปัญหาสถานการณ์ ต้องเป็นเนื้อหาการเรียนรู้ที่มีความสำคัญต่อผู้เรียนและสังคม โดยผู้สอนจะต้องมีการหยิบยกเรื่องราวมาจากเหตุการณ์หรือปัญหาที่พบในชีวิตจริง ทั้งนี้เพื่อนำมาเป็นโจทย์และปัญหาให้กับผู้เรียนได้เรียนรู้ ฝึกหากระบวนการจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ฝึกวิธีการคิดแก้ปัญหา ค้นคว้าหาความรู้และความเข้าใจ และ (5) การประเมินผลการเรียนของผู้เรียนโดยการวัดความรู้ก่อนเรียน การประเมินผลหลังเรียน รวมถึงการประเมินการทำงานระหว่างเรียนของผู้เรียนด้วย

2. แนวคิดการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์

การจัดการเรียนการสอนปัจจุบันนั้น อาจารย์ผู้รับผิดชอบการสอนส่วนใหญ่อาจไม่ได้มีบทบาทในการเป็นผู้สอนเหมือนเช่นในอดีตที่ผ่านมา แต่อาจารย์ผู้รับผิดชอบการสอนจะต้องทำการปรับตัวในการเป็นผู้ดำเนินการ หรือการเป็นผู้ประสานเพื่อให้ผู้เรียนมีสิ่งเอื้ออำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ในเนื้อหาบทเรียนมากที่สุดเพื่อให้ส่งผลต่อการเรียนรู้มากที่สุด ดังเช่น การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สถานประกอบการเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้ ที่ผู้สอนสามารถทำให้ผู้เรียนได้เกิดความเข้าใจและการเข้าถึงบริบทของสภาพปัญหา และการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งนักวิชาการเช่น สยาม คำสุวรรณ และคณะ (2564) กล่าวว่า การบูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานกับสถานประกอบการนั้นจะช่วยส่งเสริมคุณภาพบัณฑิตให้มีคุณภาพสูงขึ้น ทั้งนี้ยังเป็นการรองรับบัณฑิตที่มีคุณภาพเข้าสู่

ประชาคมอาเซียนด้วย อย่างไรก็ตามการพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการในฐานะที่เป็นผู้ใช้ศักยภาพของบัณฑิตในอนาคต ผู้สอนจึงต้องให้ความสำคัญและเสริมศักยภาพทักษะการวิเคราะห์ และสังเคราะห์อย่างต่อเนื่อง ส่วนการเกิดองค์ความรู้ใหม่นั้นถือว่ามีความจำเป็นที่จะทำให้ผู้เรียนได้นำแนวทางไปใช้ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ในสถานการณ์จริงด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาเพื่อให้ก้าวไปสู่การเป็นบัณฑิตที่ดีนั้น ผู้สอนต้องมีการปรับเปลี่ยนเทคนิควิธีการสอนไปตามสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในช่วงเวลานั้น ๆ เช่น สภาพเหตุการณ์บ้านเมืองที่ไม่สงบ สถานการณ์โรคติดต่อ หรือการปรับเปลี่ยนแนวคิดทางการศึกษาตามนโยบายทางการศึกษาของชาติ ซึ่งผู้สอนจะต้องช่วยส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนด้วยกิจกรรมที่หลากหลายทั้งกิจกรรมในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาความรู้ให้สอดคล้องกับการเกิดประสบการณ์ตรงกับผู้เรียนให้ได้มากที่สุด โดยมีการจัดผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญพิเศษ หรือวิทยากรพิเศษให้เข้าร่วมจัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่ต้องใช้ความรู้เฉพาะด้านที่มีความเชี่ยวชาญนั้น (อิฐาภรณ์ นิยมวงศ์ และคณะ, 2565) ซึ่งแนวทางการจัดการเรียนสอนของผู้สอนนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ครอบคลุมแนวคิดและองค์ความรู้ที่จะต้องเกิดผลสัมฤทธิ์ขึ้นกับผู้เรียน (เอกชาติ จันอุไรรัตน์ และคณะ, 2560) ได้แก่ ด้านปรัชญา (Philosophy) ของหลักสูตรทัศนศิลป์ที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนและรายวิชา ด้านสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) ที่เป็นเนื้อหาปรัชญาเชิงคุณค่าและความงาม ด้านการจินตนาการ (Imagination) ที่ต้องมีการกิจกรรมการคิดเชิงสร้างสรรค์และจินตนาการหลากหลายรูปแบบตามประสบการณ์ที่เนื้อหาวิชากำหนดไว้ ด้านทักษะการปฏิบัติงานสร้างสรรค์ (Skill) ที่มาจากการฝึกฝนและการปฏิบัติการอย่างมีหลักการและขั้นตอนในการดำเนินการเรียนการสอนอย่างหลากหลายรูปแบบ และด้านการคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ที่เน้นการคิดและการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ สิ่งแตกต่างบนฐานของเรื่องราวและความสัมพันธ์กับรูปแบบของผลงาน โดยผลของการเรียนจะตอบสนองกลุ่มเป้าหมายในอนาคต ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจึงต้องเน้นให้มีลักษณะของการฝึกฝน ทดลอง หรือปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและอย่างหนัก โดยเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ฯลฯ มีการนำเทคโนโลยี (Technology) และนวัตกรรมสมัยใหม่มาเป็นเครื่องมือและอุปกรณ์การพัฒนาศักยภาพผู้เรียน เพื่อช่วยขับเคลื่อนไปสู่การสร้างทฤษฎี องค์ความรู้ ผลงานสร้างสรรค์หรือนวัตกรรมอย่างเป็นรูปธรรมและสามารถนำมาสู่การพัฒนาประเทศชาติได้

การจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยนั้น ควรพัฒนาทั้งด้านทฤษฎีและการปฏิบัติการ ด้วยการกำหนดให้ผู้เรียนสร้างชิ้นงานขึ้นมา จะส่งผลทำให้ผู้เรียนได้ฝึกสร้างและขยายอาณาบริเวณขององค์ความรู้ออกไป โดยตัวผลงานที่เกิดจากการเรียนรู้จะช่วยสะท้อนให้เห็นถึงการคิดของผู้เรียนที่มีการเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน สามารถคิดและพัฒนาผลงานอย่างสร้างสรรค์จนสามารถสร้างความภาคภูมิใจต่อชิ้นงานได้ โดยกระบวนการสร้างผลงานมีการสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อนในชั้นเรียน รวมทั้งการพัฒนาความเชื่อมั่น ความกล้าคิด การกล้าแสดงออกและท้ายสุดทำให้ความรู้ฝังแน่นในตัวผู้เรียนด้วยความคงทน ส่วนขั้นตอนการสอนนั้นใช้ตัวอย่างที่ดีของศิลปินหรือนักออกแบบมาจุดประกายความคิดสร้างสรรค์ออกมาได้ (Best Practice) ได้แก่ การสอนแบบอย่างเป็นขั้นตอนหรือวิธีการการสอนโดยให้ Artist หรือผู้เชี่ยวชาญทางศิลปะได้เข้ามาร่วมสอน โดยเฉพาะช่วงการนำเสนอผลงานที่ถือว่ามีความสำคัญเพราะจะได้ข้อคิดเห็นที่ดีมีคุณค่าต่อการนำมาปรับใช้ในการพัฒนาผลงานสร้างต่อไป (อติยศ สรรคบุรณรักษ์, 2559) อย่างไรก็ตามท้ายสุดของการจัดการเรียนการสอนคือ การวัดประเมินผลที่ผู้สอนต้องยึดตามแนวทางการวัดและประเมินผลแบ่งเป็น 3 ด้านคือ (1) ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive domain) ทำการประเมินจากการร่วมอภิปราย การนำเสนองาน และการสอบข้อเขียน (2) ด้านจิตพิสัย (Affective domain) ทำการประเมินได้จากการมีส่วนร่วมของกิจกรรมในชั้นเรียน พฤติกรรมการเรียน และการเข้าชั้นเรียน และ (3) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor domain) ประเมินจากการสอบปฏิบัติ การนำเสนอและการแสดงผลงาน (กิตตินันท์ อะภัย และคณะ, 2564)

สำหรับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์เพื่อให้ประสบความสำเร็จนั้น ผู้เกี่ยวข้องต้องใช้ปัจจัยต่าง ๆ ร่วมในการศึกษา วิเคราะห์เพื่อให้เข้าใจวิธีการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ (1) ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ บุคลิกภาพ ประสบการณ์การเรียนรู้ในอดีต และความรู้ความเข้าใจเนื้อหาวิชาที่กำลังจะเรียน (2) ปัจจัยด้านบริบทการเรียนรู้ ได้แก่ การบริหารจัดการหลักสูตร รายวิชารวม ลักษณะและประเภทของหลักสูตร (3) ปัจจัยด้านลักษณะและวิธีการของผู้สอน ได้แก่ บุคลิกภาพ ประสบการณ์และคุณวุฒิของผู้สอน รูปแบบและวิธีการสอน และวิธีการบริหารจัดการรายวิชาที่มีการเชื่อมโยงเข้าหากัน (เรณูมาศ มาอุ่น, 2559) เหล่านี้ถือว่าเป็นปัจจัยที่ผู้สอนในฐานะผู้จัดการเรียนการสอนจะต้องมีการศึกษาและวิเคราะห์อย่าง

เป็นระบบและมีส่วนร่วมจากอาจารย์ในหลักสูตรก่อนที่จะมีการออกแบบการสอนในรูปแบบใหม่ ๆ ต่อไป เช่นเดียวกับการจัดการเรียนการสอนที่ต้องเน้นให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาและค้นหาศักยภาพตนเองให้มีความโดดเด่น มีลักษณะเฉพาะตน สามารถสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบที่ตนเองด้วยความเชี่ยวชาญมากที่สุด การจัดการเรียนการสอนจะต้องให้ผู้เรียนมีการปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานจริงด้วยตัวเองทุกขั้นตอน โดยมีที่ปรึกษา คณะกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ศิลปินที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านระดับประเทศมาให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง ดังนั้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนจะต้องฝึกให้ผู้เรียนได้ทำการคิด การวิเคราะห์ การปฏิบัติการสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องและเข้มข้น เพื่อให้ได้คิดและได้สร้างสรรค์ผลงานที่มีอัตลักษณ์ของตนเองและท้องถิ่นที่ตนเองอยู่ได้อย่างมีคุณค่าและมีความหมาย ทั้งนี้มีเป้าหมายที่เป็นผลพลอยได้คือ การนำผลงานของผู้เรียนไปนำเสนอต่อสาธารณชนทั้งในระดับชาติและสากลต่อไป อย่างไรก็ตามผลงานและการนำเสนออย่างต่อเนื่องกับสาธารณะชนย่อมแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของหลักสูตรที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้เป็นอย่างดี (สำนักมาตรฐานและประกันคุณภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2565) ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์จึงต้องให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ สังคมและความต้องการของผู้เรียน โดยเนื้อหาการเรียนรู้นี้มีทั้งทฤษฎีและประเด็นการสอนที่ชัดเจน และเงื่อนไขทางสังคม พร้อมทั้งทำการสร้างหลักสูตร รายวิชา เนื้อหารายวิชา กระบวนการจัดการเรียนรู้ เช่นเดียวกับผู้สอนถือว่าเป็นตัวแปรสำคัญของการจัดการศึกษา จึงต้องสร้างการรับรู้ มีการสร้างแนวปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เช่น เน้นการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความรู้ด้านการคิดสร้างสรรค์ และการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายทุกเนื้อหาวิชา ซึ่งผู้สอนจะต้องมีทักษะการออกแบบการเรียนรู้และเทคนิคการจัดการเรียนการสอนในแต่ละเนื้อหาอย่างเข้าใจและเกิดผลสัมฤทธิ์เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม การพัฒนาผู้เรียนด้านทัศนศิลป์นั้น ได้มีนักวิชาการนำแนวคิดการคิดเชิงออกแบบนวัตกรรม (Design Thinking Skill Set) โดย The Sandford school Bootcamp Bootleg) มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากมีความเป็นวิทยาศาสตร์ที่สามารถบอกถึงสภาพและปัญหาของเรื่องราวที่กำลังเรียนรู้ได้ โดยนักวิชาการได้เสนอกระบวนการคิดเชิงออกแบบไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การการสร้างความเข้าใจและความรู้สึกผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ศึกษา (Empathize) (2) การกำหนดปัญหา (Define) (3) การระดมสมอง (Ideate) (4) การสร้างต้นแบบ (Prototype) (5) การทดสอบ (Test) การเรียนรู้โดยใช้การคิดเชิงออกแบบเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนคิดและลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม (เตชินี ทิมเจริญ และคณะ, 2565) ทักษะการเรียนรู้เป็นขั้นตอนนี้จะถูกนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปในอนาคตของผู้เรียนผ่านการทำงานด้านออกแบบและพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ เช่น การสร้างสรรค์ออกแบบผลิตภัณฑ์และการออกแบบอื่น ๆ เพื่อต่อยอดทักษะไปเป็นผู้ประกอบการที่มีความมั่นใจ (Self Esteem) ต่อการคิดสร้างสรรค์และความคิดเชิงบวก (Growth Mindset) (พิสิฐ ตั้งพรประเสริฐ และภุชฌวงค์ ศิวะพรหมณีสกุล, 2565) ส่วนกระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นั้นมี 5 ขั้นตอน คือ (1) การเรียนรู้ความรู้ในศาสตร์ (2) การพัฒนาทักษะและทัศนคติ (3) การสร้างความคิด (4) การกลั่นกรองแนวความคิดและ 5) การสร้างอัตลักษณ์ ส่วนผู้บริหาร อาจารย์ เครื่องมือ สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ บุคลิกภาพ รสนิยมจากความชอบและความสนใจของผู้เรียน ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี (สิริชัย ดีเลิศ, 2558)

3. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ที่พึงประสงค์

การพัฒนาศักยภาพผู้เรียนที่สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติของปัจจุบันนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องใช้วิธีการและกระบวนการที่หลากหลายมาเป็นเครื่องมือช่วยในการจัดการเรียนการสอน โดยผู้สอนอาจอยู่ในบทบาทและสถานะผู้อำนวยความสะดวกหรือเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้และค้นพบศักยภาพตนเองให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และการเรียนรู้ที่ไม่ได้อยู่แต่ในห้องเรียนส่วนกระบวนการจัดการเรียนรู้นั้นอาจใช้เทคนิควิธีการที่เหมาะสมมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้เกิดทักษะตามความต้องการของสถานประกอบการและสังคม ดังเช่น การสอนแบบบรรยาย การสอนแบบปฏิบัติการ มีการใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบสร้างสรรค์ เนื่องจากกระบวนการคิดเชิงออกแบบเป็นกระบวนการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างเป็นระบบโดยยึด “คน” เป็นศูนย์กลางการออกแบบเพื่อแก้ปัญหา ที่เริ่มจากการเข้าใจความต้องการของผู้คนที่จำเป็นต้องการประกอบอาชีพในโลกอนาคต เพราะการคิดเชิงนวัตกรรมนั้นเป็นพื้นฐานของการสร้างนวัตกรรมที่นำไปสู่การสร้างสรรค์สังคม สามารถ

ยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้เรียนและนำไปสู่การยกระดับสังคมได้ (เดชนิ ทิมเจริญ และคณะ, 2565) มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาทัศนศิลป์ที่พึงประสงค์มีรายละเอียดดังนี้

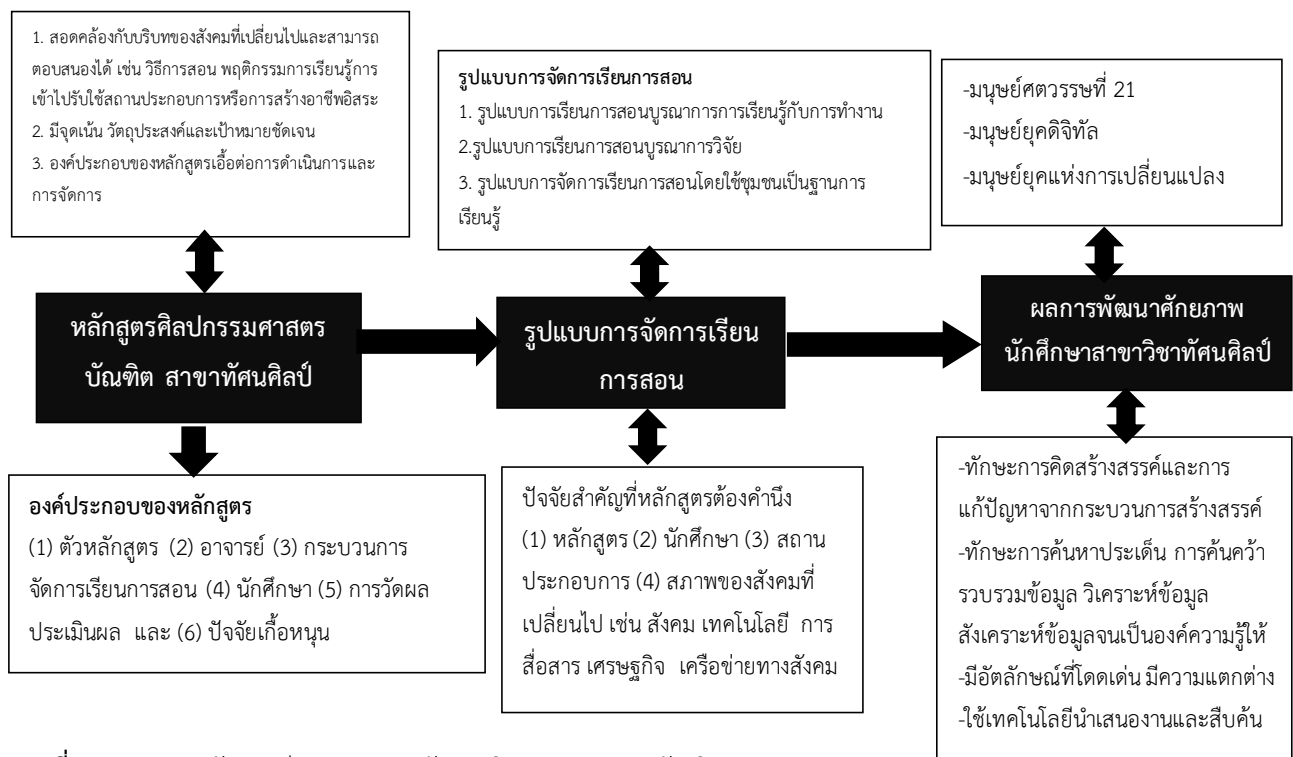
3.1 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนบูรณาการเรียนรู้กับการทำงาน (Work Integrated Learning: WIL) เป็นคำศัพท์ที่มาจากคำว่า learning by doing คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากการทำงาน ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะทำงานเป็น ทำงานได้ถูกต้อง จนเกิดสมรรถนะที่เน้นให้เป็นนักปฏิบัติ หรือการให้ผู้เรียนปฏิบัติงานให้เป็น โดยการยึดหลักอาชีพเข้ามาช่วยดำเนินการ ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนที่ได้บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงาน จึงสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะจากกระบวนการปฏิบัติงานในองค์กรที่ได้ลงมือปฏิบัติงานจริงตามความสนใจของผู้เรียน จนเกิดทักษะการคิด การวิเคราะห์ และการแก้ไขปัญหาตามหลักที่ว่า “การเรียนรู้+ทฤษฎี+การปฏิบัติ” ที่แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้รู้จริง ปฏิบัติงานสร้างสรรค์และนำเสนอได้จริง ซึ่งมีองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาออกไปเป็นบัณฑิต (สยาม คำสุวรรณ และคณะ, 2564) ส่วนรายวิชาที่สามารถจัดการเรียนการสอนในรูปแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน ได้แก่ วิชาการออกแบบ วิชาการประชาสัมพันธ์ งานทัศนศิลป์ วิชาการตลาดและการออกแบบ

3.2 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนบูรณาการวิจัย (Research Based Instruction) หมายถึง การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ลงมือทำวิจัยด้วยตนเองตามขั้นตอนของกระบวนการทำวิจัย ประกอบด้วย 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดประเด็นปัญหาและหัวข้อในการวิจัย 2) การศึกษาเอกสาร ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) การกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย 4) การตั้งสมมติฐานการวิจัยและกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้อง 5) การออกแบบการวิจัย 6) การเก็บรวบรวมข้อมูล 7) การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลข้อมูล และ 8) การสรุป และนำเสนอเผยแพร่งานวิจัย (กัลยา สร้อยสิงห์, 2564) มาจากแนวคิดที่ต้องการเน้นให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยการสอนวิธีนี้มีพื้นฐานมาจากการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวน โดยผู้สอนจะต้องมีทักษะการวิจัยอย่างเชี่ยวชาญ เพื่อที่จะได้เข้าใจและนำมาจัดกระบวนการเรียนและค้นหาวิธีการสอนได้อย่างเหมาะสมและมีขั้นตอนตามความยากง่ายของกระบวนการวิจัย (เรณูมาศ มาอุ่น, 2559) ทั้งนี้การสอนรูปแบบนี้มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้และกิจกรรมการแก้ปัญหาให้กับชุมชนในทุกมิติ และใช้ประโยชน์จากชุมชนในการเรียนรู้เชิงทฤษฎีได้เป็นอย่างดี โดยหลักสูตรต้องมีการบริหารจัดการที่ต้องให้องค์กรในชุมชนและคนในชุมชนได้ร่วมมือกับหลักสูตรและมหาวิทยาลัย ส่วนแนวคิดอื่นที่สำคัญคือการให้ผู้เรียนร่วมมือกับชุมชนในการกำหนดประเด็นการพัฒนาที่เป็นปัญหาจริง ๆ ให้ได้แก้ไขและพัฒนาจนประสบความสำเร็จ ซึ่งแนวคิดนี้ถือว่าเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสถานศึกษาเป็นอย่างมากจากการนำองค์ความรู้ทางวิชาการ และบุคคลากรลงไปในพื้นที่ (บรรพต พิจิตรกำเนิด และคณะ, 2563) ผลการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีนี้ จะช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณลักษณะใฝ่รู้ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยผู้สอนจะเป็นผู้แนะนำหรือผู้อำนวยกระบวนการเรียนรู้ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐานเป็นการจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการแสวงหาความรู้ใหม่ หรือคำตอบที่เชื่อถือได้โดยใช้กระบวนการวิจัย คือ ขั้นตอนการกำหนดปัญหา ขั้นวิเคราะห์ปัญหา ขั้นเลือกระเบียบวิธีการวิจัย ขั้นรวบรวมและการตีความข้อมูล และขั้นสรุปผลการวิจัย จึงทำให้การจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐานสามารถสร้างการรู้คิดและทำอย่างเป็นกระบวนการได้ดี ส่วนวิธีการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีนี้มี 5 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นนำเขาสู่บทเรียน ขั้นแนะนำวิธีการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ ขั้นการสืบค้นและศึกษาวิเคราะห์ ขั้นอภิปรายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขั้นสรุปองค์ความรู้ ส่วนรายวิชาที่สามารถจัดการเรียนการสอนในรูปแบบของการวิจัยเป็นฐาน ได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ ออกแบบผลิตภัณฑ์ ออกแบบและนวัตกรรม

3.3 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ (Community Based Learning) หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ใช้ชุมชนเป็นแหล่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังหรือเป็นกระบวนการเรียนการสอนในชุมชนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในองค์ความรู้ที่กำหนดจากชุมชนภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งด้านกระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล สำหรับเป้าหมายคือการพัฒนาชุมชนและสร้างความยั่งยืนแก่ชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสภาพหรือสถานการณ์จริงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้หรือปัญญา สำหรับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานนั้นถือว่าเป็นกล

ยุทธวิธีหรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหา ตามหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับชุมชนโดยใช้การปฏิบัติงานเป็นฐาน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงในชุมชนภายใต้การมีส่วนร่วมระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และกลุ่มคนในชุมชน เช่น การไปศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์วัฒนธรรม ศิลปกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต การประกอบอาชีพ และปัญหาของชุมชน (นิภาพรรณ เจนสันติกุล, 2564) อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดนี้ผู้เรียนจะได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมด้วยการใช้ชุมชนเป็นฐานความรู้และกรณีศึกษา ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งในส่วนของภาคทฤษฎีและภาคการฝึกปฏิบัติ และผู้เรียนมีทักษะการวางแผน เตรียมการลงพื้นที่ศึกษาในชุมชน มีทักษะการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาของชุมชน และได้นำปัญหาที่มีการค้นพบมาถกเถียงเพื่อการวิเคราะห์ และหาแนวทางการแก้ไขอย่างมีวิจารณ์ญาณ มีทักษะการสื่อสารและการนำเสนองานด้วยการนำเสนอในรูปแบบที่หลากหลาย สามารถใช้เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ชุมชน เช่น ผังเครือญาติ โครงสร้างองค์กรชุมชน ระบบสุขภาพชุมชน ปฏิทินชุมชน ประวัติศาสตร์ชุมชน ประวัติชีวิต แผนที่เดินดิน (นิภาพรรณ เจนสันติกุล, 2564) ส่วนรายวิชาที่สามารถจัดการเรียนการสอนในรูปแบบการใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ ได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ ออกแบบผลิตภัณฑ์ ออกแบบและนวัตกรรมการประวัติศาสตร์ศิลปะ ศิลปะพื้นบ้าน

กล่าวได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยนั้น สามารถดำเนินการได้หลากหลายรูปแบบ แต่รูปแบบที่นำเสนอเป็นแนวคิดทั้ง 3 รูปแบบนั้น จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิด ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการแสวงหาข้อมูล ทักษะการสร้างสรรค์และทักษะการนำเสนอผลงานสู่สาธารณะชนที่เชื่อมโยงเข้ากับการทำงานจริงในอนาคต

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต

อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ อย่างมีประสิทธิภาพนั้นต้องเป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพดังนี้ (1) การที่ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ได้ โดยการเรียนรู้ขั้นสูงคือ ขั้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ การประยุกต์ใช้และการประเมินค่า (2) การจัดการเรียนการสอนได้ตามกำหนดเวลาที่ได้กำหนดไว้และสามารถสอนได้ครบถ้วนตามเนื้อหาสาระ (3) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า (4) เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ (5) ผู้เรียนและผู้สอนมีความสุขในการเรียนและการสอน ได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีบรรยากาศการเรียน

การสอนอย่างเป็นกัลยาณมิตร มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน (เรณูมาศ มาอุ่น, 2559) และการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนของหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์นั้นผู้รับผิดชอบหลักสูตรก็ต้องเร่งทำการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนโดยเร็ว และทันที่ตามสภาวะปัจจุบันมีสถานการณ์คุกคามที่เกิดขึ้นมากมาย เช่น การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อย่างหนัก หรืออื่น ๆ (ภิตินันท์ อะภัย และคณะ, 2564) ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้สามารถสร้างองค์ความรู้ และมีการสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ๆ ที่สามารถสะท้อนตัวตนและมีลักษณะเฉพาะตน ขึ้นมา เช่นเดียวกับการมีทักษะเพิ่มมากขึ้นจนส่งผลต่อการแสดงออกในผลงานสร้างสรรค์และนวัตกรรมที่แตกต่างและชัดเจน สามารถอธิบายและบอกเล่ากระบวนการคิดและกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการนำเสนอผลงานให้เป็นที่รู้จักในระดับสากลต่อไป (สำนักมาตรฐานและประกันคุณภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2565) โดยเฉพาะการออกไปสู่ภายนอกสถานศึกษาที่จะต้องไปปรับใช้สังคมและมีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ที่หมายถึง การมีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ที่สามารถแสดงความคิดเห็นและมีทักษะฝีมือ ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ และการนำเอานวัตกรรมมาสู่การปฏิบัติ นอกจากนี้ยังต้องมีความสามารถด้านการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ไขปัญหา อันแสดงถึงประสิทธิภาพของการใช้เหตุผล การใช้วิธีคิดเชิงระบบ ประสิทธิภาพในการตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหา และด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วม ด้วยการนำเสนอความคิด การขยายผลการสร้างสรรค์และการเรียนรู้ผ่านการสื่อสารได้อย่างชัดเจนมีประสิทธิภาพ (กัลยา สร้อยสิงห์, 2564)

บทสรุป

การจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยในบริบทที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมนั้น ผู้สอนประจำหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต จำเป็นต้องมีการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและมีเอกภาพ เนื่องจากส่วนของความรู้ที่นักเรียนสามารถสืบค้นได้บนโลกออนไลน์ และการสอนทัศนศิลป์มีหลายรูปแบบทั้งแบบเรียนในห้องเรียนและแบบออนไลน์ แต่ทั้ง 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) รูปแบบการเรียนการสอนบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน 2) รูปแบบการเรียนการสอนบูรณาการวิจัย และ 3) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ ก็มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพหลากหลายมิติ เช่น มิติความคิดสร้างสรรค์ มิติตัวตนที่มีอัตลักษณ์ให้กับผู้เรียนได้สำเร็จการศึกษาไปเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ มิติของทักษะและความรู้ที่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ มิติขององค์ความรู้จากการเรียนรู้จากทฤษฎีและการปฏิบัติจริงไปทำงานในองค์กรสถานประกอบการ หรือการนำไปประกอบธุรกิจส่วนตัวได้ อย่างไรก็ตามมีข้อเสนอแนะว่าการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ ควรมีการปรับเปลี่ยนไปตามบริบทการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของการศึกษา สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยีและการสื่อสารที่รวดเร็ว ดังนั้น ผู้บริหารมหาวิทยาลัย อาจารย์ประจำหลักสูตรและผู้สอนจึงต้องมีการปรับพฤติกรรมการสอนหรือการใช้องค์ความรู้แบบเดิม ไปสู่การใช้และการสร้างองค์ความรู้แบบใหม่ที่มีพลัง และสอดคล้องกับยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลงและการนำองค์ความรู้ไปใช้กับการทำงานนั้น โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยต้องทำการพัฒนาศักยภาพของอาจารย์ประจำหลักสูตรและผู้สอนในประเด็นดังนี้ให้ชัดเจนและลึกซึ้ง ได้แก่ ปรัชญา พันธกิจ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร รายวิชาที่มีอยู่ในหลักสูตรกับการจัดการเรียนรู้และการนำไปใช้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต พฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์ สถานประกอบการกับความคาดหวังที่จะต้องใช้บัณฑิตที่มีคุณภาพทั้งการรู้ การคิดและการมีทักษะการปฏิบัติงานได้อย่างหลากหลาย พฤติกรรมการสอนของผู้สอนที่มีพลังและมุ่งมั่นต่อการพัฒนาผู้เรียน รวมถึงการทำความเข้าใจถึงความสัมพันธ์กับศาสตร์อื่น ๆ ที่ผู้เรียนในฐานะผู้ที่จะได้รับผลประโยชน์จะนำไปใช้ในการทำงานในอนาคต และสถานประกอบการที่ต้องใช้ศักยภาพของผู้เรียนทุกด้านทั้งการคิด การสร้างสรรค์ การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีสัมพันธ์กับการทำงานของสถานประกอบการ และรูปแบบของงานที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ การสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รวมถึงความสัมพันธ์อย่างการบริหารจัดการ การตลาดและการประชาสัมพันธ์ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กุลธิดา ทุ่งคาโน. (2564). การเรียนรู้แบบผสมผสาน Blended Learning ในวิถี New Normal. **ครุศาสตร์สาร**. 15(1), 29-43.
- กัลยา สร้อยสิงห์. (2564). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนทางด้านอุตสาหกรรมบริการ. **วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี**. 15(2), 381-396.
- เตชินี ทิมเจริญ, เชษฐภูมิ วรรณไพศาล และเพ็ชรี รูปะวิเชตร. (2565). การพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ฐานการคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่. **วารสารวิชาการธรรมทศน์**. 22(3), 1-12.
- ธวัช เต็มถวน. (2548). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษาสังกัดกรมศิลปากร. (วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ.
- บรรพต พิจิตรกำเนิด, นันทวัน เหลืองอร่าม, จิตติยา เนตรวงศ์, ปาณิสรา ธรรมจุฬา และภัทรวลัย อัมบุญ. (2563). การจัดการเรียนรู้ด้วยการวิจัยและชุมชนเป็นฐานเพื่อความตระหนักรู้การวิจัยรับใช้สังคมในระดับอุดมศึกษา. **RMUTI JOURNAL Humanities and Social Sciences**. 7(1), 114-127.
- พิสิฐ ตั้งพรประเสริฐ, และกฤษฎางค์ ศิวะพรหมณสกุล. (2565). การประยุกต์ใช้กระบวนการดีไซน์สปринท์ (Design Sprint) ร่วมกับกิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชาคอมพิวเตอร์เพื่องานทัศนศิลป์ เพื่อพัฒนาความคิดเชิงออกแบบสำหรับผู้เรียนศิลปศึกษา ชั้นปีที่ 1. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร**. 20(1), 423-440.
- พิสิฐ สุวรรณแพทย์ และอนิรุทธิ์ สติมัน. (2558). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้ปัญหาเป็นฐานและการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความคาดหวังวิชาฟิสิกส์สำหรับผู้เรียนระดับปริญญาตรี. **Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ**. 8(2), 207-221.
- ภิตินันท์ อะภัย, ตรีวัฒน์ มีสมศักดิ์ และจากรุวรรณ ส่งเสริม. (2564). แนวทางการออกแบบรูปแบบการสอนออนไลน์ด้านศิลปะการแสดงกรณีศึกษา: วิชานาฏศิลป์ไทยพื้นบ้าน หลักสูตรศิลปการแสดงมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. **วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. 25(2), 123-136.
- เรณูมาศ มาอุ่น. (2559). การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ. **วารสารเทคโนโลยีภาคใต้**. 9(2), 169-176.
- เรينا หวัดแทน. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีนัยในการเรียนผ่านรูปแบบออนไลน์รายวิชาศึกษาทั่วไปของผู้เรียนระดับปริญญาตรีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. **Journal of Science and Technology Southeast Bangkok Collage**. 2(1), 52-65.
- นิภาพรณ เจนสันติกุล. (2564). กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน: บทสะท้อนจากประสบการณ์และการเรียนรู้. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มจร วิทยาเขตอีสาน**. 2(3), 78-85.
- ลัดดาวัลย์ อยู่แสงทอง, แวตา เตหาทวิวรรณ และ ศศิพิมล ประพินพงศกร. (2562). การประเมินทักษะการเรียนรู้สารสนเทศของผู้เรียนระดับปริญญาตรีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. **วารสารวิจัย สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย**. 12(1), 113-28.
- สยาม คำสุวรรณ, อรุณี หงษ์ศิริวัฒน์ และ พันธุ์ศักดิ์ พลสารมัย. (2564). สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการทางการเรียนรู้กับการทำงานของผู้เรียนและบัณฑิตสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาไทย. **วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. 49(3), 1-12.
- สำนักมาตรฐานและประกันคุณภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. (2565). การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะนิพนธ์สู่เวทีระดับสากล. สืบค้น 2 มกราคม 2566 จาก <https://qa.rmu.ac.th>
- สิริชัย ดีเลิศ. (2558). กระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีอัตลักษณ์เชิงสร้างสรรค์. **Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ**. 8(2), 1341-1360.

โสมฉาย บุญญานันต์. (2560). การนำเครือข่ายทางสังคมออนไลน์มาใช้ในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในยุคการศึกษา

4.0. วารสารครุศาสตร์. 45(3), 221-232.

อดิยศ สรรคบุรณรักษ์. (2559). การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้ศิลปะเป็นฐานเพื่อส่งเสริมงานสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียนระดับ
ปริญญาตรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพฯ.

อิษฏาภรณ์ นียมวงศ์, จตุพล ยงศรี และ จักรกฤษณ์ โปณะทอง. (2565). กระบวนทัศน์ใหม่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตร
สาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา. วารสารรัชต์ภาคย์. 16(47), 223-237.

เอกชน โพธิ์นาม และ ปุณณรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์. (2561). การวิเคราะห์แบบการเรียนศิลปะปฏิบัติของนักเรียนอาชีวศึกษา:กรณีศึกษา
สาขาวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิก. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 46(4), 501-519.

เอกชาติ จันอุไรรัตน์, จิรวรรณ วงศ์พันธุ์เศรษฐ์, ไพโรจน์ ชมนัน, สมน สีมাত্রัง, วีรวัฒน์ สิริเวสมาศ, น้ำฝน ไส้ตรูไกล, ยอดขวัญ สวัสดิ์
และเรืองลดา ปุณยลิขิต. (2560). หลักการพื้นฐานของวิธีวิจัยในงานศิลปะการออกแบบ กรณีศึกษาผ่านวิธีการสอนและ
ผลลัพธ์ของบัณฑิตหลักสูตรดุสิตบัณฑิตศิลปะการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. Veridian E-Journal,
Silpakorn Universityฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ. 10(2), 3185-3197.